

Przeglądnik Wzrosiński

Wychodzi trzy razy tygodniowo i to co wtorek, czwartek i sobotę przez dni świąteczne. — Nakładem i drukiem A. Prądnickiego we Wrzesni. Odpowiedzialny za część redakcyjną Andrzej P. Dziński we Wrzesni. Administracja; ulica Poznańska № 6 — Telefonu № 389.

Abonament: (na pocztę lub w administracji) kwartalnie 1500 mk miesięcznie 500 mk. — Ogłoszenia: za miejsce jedno-dniowe jeden milimetr w wyś 50 mk, przyjmuje administracja większe dwa dni, mniejsze do godz. 10 dnia przed ukazaniem się numeru — Telef. № 389.

Rok V

Wrzesnia, wtorek, dnia 13-go lutego 1923 r.

№ 18

Po zerwaniu konferencji łoańskiej

Czwartego lutego delegacja turecka odmówiła ostatecznie podpisania zapropnowanego jej przez sojuszników układu w Lozanie, który miał ostatecznie zakończyć sprawę bliskiego Wschodu i pociągnąć ten sam kres ciągłym zatargom na półwyspie Bałkańskim. Dzięki temu sprawa pacyfikacji ułnęła znów na martwym punkcie i możemy lađa chwilę spodziewać się wznowienia akcji wojennej w Małej Azji, tendarbzie, że obie strony t. j. Grecja i Turcja, nie wierzając widocznie w pomyślność konferencji łoańskiej, przygotowywały się do tej rokowań, które bardzo usilnie. Wedle nadchodzących wieści Grecja zmobilizowała nieomal wszystkich mężczyzn zdolnych do noszenia broni, to samo uczyniła Turcja, wobec czego można się w najbliższym czasie spodziewać wznowienia zaciętych walk.

Ostatnie chwile konferencji łoańskiej pozwalały przypuszczać, że przecież dojdzie do zgody pomiędzy Turcją a Alijantami. Co prawda, zaraz po wznowieniu rokowań, po przerwie świątecznej, w początkach stycznia br. wyłonił się cały szereg trudności, z których najwazniejsze były: kwestia natury ekonomicznej i sprawa Mossulu. Ta ostatnia zwłaszcza wywołała niepokój w różnicie zdzi. Niemniej bogata w naftę, wobec czego rościła sobie do niej pretensje obok Turcji, również Anglia, Francja, a nawet Ameryka. Różnice zdań były w tym względzie tak poważne, że wogóle o jakikolwiek dojeści do porozumienia nie można było mówić. Prawdziwym powodem nieporozumienia, lord Curzon próbował sprawę Mossulu załatwić w ten sposób, żeby wydzielił ją z pod kompetencji obrad konferencji łoańskiej, a oddać do rozstrzygnięcia Lidze Narodów. Propozycja powyższa nie znalazła wszakże uznania. Sprzymierzeni zdołali jednak dożyć się sobą do porozumienia, wobec czego kwestia Mossulu pozostała przedmiotem sporu między Anglią a Turcją. Kiedy w początkach lutego z tej delegacji tej ostatniej przodostali się wieści, że Turcja zgodzi się na podpisanie warunków traktatowych przedstawionych jej przez Alijantów za wyłączeniem sprawy naftowej, która miały być przedmiotem odrębnej konferencji, kiedy sprzymierzeni zdawali się przychylić ku tej propozycji, — wtedy przypuszczano ogólnie, że konferencja łoańska wyda narezucie pozytywne rezultaty.

Stalo się jednak inaczej. Jak wiadomo Alijanci przedłożyli delegacji greckiej z końcem stycznia projekt traktatu pokojowego, który składał się z zasadniczych grup: pierwsza omawiała warunki terytorjalne, a zatem granice Turcji, sprawę cieśnin, kwestię wysp na morzu Egejskim i na to delegacja turecka zgodziła się w całej pełni; w drugiej grupie zawarte były postanowienia dotyczące mniejszości narodowych w Turcji, która miała przysłać podobne zobowiązania jak państwa podpisujące Traktat Wersalski, a więc Rumunja, Polska itd., — na te warunki Turcja się również zgodziła; w trzeciej grupie była mowa o uprawnieniach obywateli obcych w Turcji, przyczem tu delegacja turecka stanowczo wypowiadała się przeciwko dopuszczeniu zagranicznych sędziów do sądów tureckich to był jeden z punktów decydujących o zerwaniu konferencji. Wszakże główna koscia nierozgody były warunki czwartej grupy, które omawiały sprawę natury finansowej, ustanawiając szereg zastrzeżeń ekonomicznych w stosunku do Turcji

i odmawiając jej prawa pobrania odszkodowań wojennych od Grecji. Ponieważ delegacja turecka zwłaszcza w ostatnio wymienionych sprawach nie chciała ustąpić — konferencja skończyła się na niczym.

Jakimiś wspomniali na wstępie można w najbliższych dniach spodziewać się wznowienia działań wojennych na Bliskim Wschodzie. Ponieważ jednak te działania mogłyby rozniecić pożogę na całej Europie, wobec tego należy przypuszczać, że Koalicja nie da się zniechęcić i niepowodzeniem w Lozanie, lecz podejmie nowe ustowania celem doprowadzenia dzieła pokoju do końca.

Zamordowanie metropolity Jerzego w Warszawie

Warszawa, 9.2. Wczoraj o g. 7 i pół zamordowany został najstarszy z wizerunków kościoła, prawosławny w Polsce, metropolita Jerzy. Zabójca oddał się dobrowolnie w ręce policji i oświadczył, że jest archimandrytą Szmargadem Ładynkowem, b. rektorem seminarjum prawosławnego w Chelmie i że zamordował metropolitę Jerzego za jego lojalne stanowisko w stosunku do rządu polskiego.

Szczegóły zabójstwa następujące: Wczoraj o godz. 3 po poł. do siedziby kurji metropolitalnej kościoła prawosławnego w Polsce, mieszczącej się na Pradze, zgłosił się archimandryta Szmargad z prośbą o audiencję u samego metropolity Jerzego. Pomimo, że był on zasuspany, metropolita Jerzy dał mu odpowiedź, że przyjmie go o godz. 6-tej, oznaczonym terminie. Szmargad wszedł do gabinetu, przez którego przebiegał korytarz do własnego gabinetu. Przez długi czas obaj rozmawiali spokojnie, o czym jednakże wiadomo, ponieważ nikogo w gabinecie nie było. Nagle rozległy się trzy wystrzały. Oczom nadbiegłych kleryków i służby ukazał się wstrząsający widok. Metropolita Jerzy leżał, gdzieś w kącie, nad nim stał archimandryta Szmargad, w ręku, jak się okazało, Szmargad przy pożegnaniu wyciągnął rewolwer i trzy razy szybko wstrzyknął, trzymając lufę tuż przy skroni metropolity. Pierwszy strzał był śmiertelny i metropolita upadł. Do leżącego na ziemi zabójca dał jeszcze dwa strzały, poczem wzburzoną zbiegł na dół, pędząc, gdzieś w kierunku Dyjonyz (czyli biskupa Włodyki). Poczem cofnął się szybko do pokoju, gdzie dokonał morderstwa. Morderca dał się aresztować bez oporu. Oświadczył on otwarcie, że zamordował metropolitę za zbyt lojalne stanowisko w stosunku do rządu polskiego, co ułatwiło internowanie 3-ech opornych biskupów prawosławnych.

Zamordowany był pierwszy metropolita autonomicznego kościoła prawosławnego w Polsce. Przed wojną był rektorem akademii duchownej w Petersburgu, następnie biskupem w Mińsku, skąd wyjechał przed nadejściem bolszewików. W r. 1921 został wybrany uchwałą synodu biskupów prawosławnych w Polsce na metropolitę, w 1922 r. po porozumieniu z patriarchą moskiewskim Tichonem stanął na czele autonomicznej cerkwi prawosławnej w Polsce. Z tego powodu część duchowieństwa rosyjskiego zapalała nienawiść do metropolity. Zwalczał oni artefakcję dlatego, ponieważ chcieli zachować ścisłą łączność prawosławia z Rosją, a w gruncie rzeczy ułwały przyszłe odrodzenie nie niepodległość (zaburzył) Rosji z przed wojny. Głowa opozycji był biskup Włodzimierz z Grodna, internowany niedawno. Szmargad był najbliższym jej przeciwnikiem i zdaje się internowanie biskupa Włodzimierza stalo się najbliższą pobudką do tej

zbrodni wybitnie politycznej. Morderca ostatnio został zasuspany przez synod i usunięty od rektoratu w Chelmie.

Pogrzeb metropolity prawosławnego

Warszawa, 11.2. Dziś o godz. 2.30 popołudniu po modłach odprawionych w soborze na Pradze odbył się pogrzeb zabitego metropolity Jerzego. Głowy kościoła prawosławnego w Polsce. W odianu ostatniej usługi Zmarłemu wziął udział rzad z gen. Sikorskim, prezesem Rady min. na czele. Min. wyznań i oświecenia publicznego reprezentowali kierownik Min. p. Mikulowski-Pomorski. Obok prezesa Rady min. kroczyl za trumną generały, adiutant Prezydenta Rzeczypospolitej, pułk. Marusz Zaruski. Kondukt żałobny poprzedzał oddział pieszoty z orkiestrą na czele, liczne duchownostwo prawosławne, a zamykał kondukt oddział kawalerji i baterja artylerji. Zmarłemu oddano honory wojskowe. Zwłoki metropolity złożono na cmentarzu wolskim. Na trumnie złożono szereg wieńców, m. in. od rządu Rzeczypospolitej.

Z miasta i dalszych stron

Wrzesnia, dnia 12-go lutego 1923 r.

* Zwracamy uwagę p. akcjonariuszy „Tartaku” że głos na walnem zebraniu, które się odbędzie w sobotę 17. 2, m. ajko tacy akcjonariusze, którzy na zebraniu złożą dowody posiadanych akcji i szej emisji. Dowód taki wystawia banki wreszniejsie oraz biuro tartaku na złożone w tych instytucjach akcji.

* Nowe taksy w państwowych szkołach średnich. Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu znowi z początkiem II-go półrocza szkolnego 1922/23 pobieranie w państwowych szkołach średnich czesnego, jako opłaty niezgodnie z przepisami art. 119 Ustawy Konstytucyjnej z 18 marca 1921 r. podwyższając jednocześnie dotychczas obowiązujące opłaty w tych szkołach. Opłaty te jednolite dla całego obszaru Polski wyniosć będą: 1. Taksa wstępna dla uczniów wstępujących poraz pierwszy do danej szkoły średniej 2000 mk. 2. Taksa za egzamin wstępny do klasy drugiej lub wyższej prócz ósmej 5000 mk. 3. Taksa za egzamin wstępny do klasy ósmej 8000 mk. 4. Taksa za egzamin prywatny w dziedzinach, w których te egzaminy istnieją 10000 mk. 5. Taksa za egzamin dojrzałości w szkołach państwowych i prywatnych 5000 mk. 6. Taksa za pełny egzamin dojrzałości dla eksternów 30000 mk. 7. Taksa za uzupełniający egzamin dla eksternów 8000 mk. 8. Taksa za wydanie duplikatów, świadectw rocznych i półrocznych, 1500 mk. 9. Taksa za wydanie duplikatów świadectw dojrzałości 4000 mk. 10. Taksa na fundusz gier ruchowych semestralnie 1000 mk. 11. Taksa za użycie materiałów semestralnie 20000 mk. Od opłaty za użycie materiałów (pkt. 11) mogą być zwolnione w całości lub w części: a) w dzieci inwalidów wojennych, którzy w walkach o niepodległość Polski utracili zdolność zarobkowania, o ile są niezmężni, a dzieci ich pinością i postępami w nauce na zwolnienie to zasługują; b) w połowie dzieci rodziców niezmężnych, o ile pinością i postępem w nauce na zwolnienie to zasługują. Interesowani rodzice mogą wnosić odpowiednie podania do Dyrekcji szkoły, załączając ad a dowód uznania za inwalidę Wojsk Polskich i dowód niezmężności, ad b dowód niezmężności. Powyższe rozporządzenie ministerjalne podaje

Maciej Wierzbński:

„SZLACHTNY ROK”

19) Powieść historyczna z roku 1484

Kobyłko, opancerzony obnojętności skończono hedonist na rzeczy społeczne, spoziarał na nie, jakby z poza ram życia. Nie żyłszy sobie żadnych rozruchów w Poznaniu z obawy, by nie zakłócić jego spokoju, nie wpłynęło ujemnie na kucniętą pani Szeniawskiej. Niech się dzieje co chce na świecie, byle nie psuło jego humoru i stanu zdrowia.

Jesli przeto myśl jego zabłąkała się w dziedzinie spraw publicznych, to stawiał sobie kwestję czy i kim przjdzie do krwawej rozprawy. Jakoż zapominając o „wynalazkach” Mirosławskiego, ował się do Orłowicza: „Chłopstwo nie przesadza” zawzięło się na Prusach. Boje się, by nie wywołały scysły i nini i nie porwalił nas sympatji ogólnonieemieckich. Nie jest to nieprawdopodobne. Tutelajnym urzędnikom nieemieckim przyjaźni z Polakami nie jest na rękę. Posłuchajno, co pisze „Gazeta Polska”!

Siggnął po arkuszu „Gazety” i czytał: „Jestem cięgiem cię wrogiem, nie usposobienia nieemieckiego tak, że się dają jakbyśmy z dwoma narodami nieemieckimi mieli do czynienia. Jedni Niemcy rozumieją nas, szacują i okuszają współczucio dla naszych ułnowań narodowych, drudzy

— a tu policzymy szczególniej urzędników, którym wygodnie u nas urzędować i spekulować z małemi funduszami — nienawidzą Polaków w miarę krzywd, jakie narodowi naszemu wyrządzili i wyrządzają”.

Ala wobec stanowiska, jakie zajął w kwestii wizerunkowej Berlin i Niemcy, hołota ta urzędnicza będzie musiała pogodzić się z nowym stanem rzeczy i pokować swe maasaki — wrzół pan Kajetan, pełen złudzeń unoszących się w atmosferze pomysłowej.

W cię chwili zastukano do drzwi i za plecami posługacza hotelowego ukazała się diarska, silna figura i nowosłowosłowiańska zajeżona czupryna, w którym Kobyłko poznał Wosia Zadora.

— Skąd on się tu wziął?... Wołać mi tego kawaler! — zaburzył i objaśnił Orłowicza, że jest to syn Zadora z Woli.

W cię chwili stał się palacz jakby na posadze salonu, skłonił się, nioż zwracając mocno i obcasami stuknąwszy nby kastanietami, poczem z miną żołnierska rzekł niejako raportując:

— Przybyłem do Poznania, aby zaciągnąć się do szkoły podchorążych, ale nie wiem do kogo i gdzie mam się zgłosić.

To, hie, Jerzego, jedynego kandydata na generała! Niechże krzywa się i powiń skąd się dowiedział, że w tym hotelu kwatruje.

— Dowiedziałem się od panny Ewusi — odrzekł Wos, szlaciem.

— Od panny Ewusi Szeniawskiej? — podjął zainteresowany Orłowicz i zagadnął: — A kiedy ją kawaler widział?

— Ni to Wos, zacerwieniał się lekko, nie nie odrzekł. Spodział bitystami i wspaniałego szlachcika, w którym domyślił się, że panna opowiadał Ewusi Orłowicza i po chwili, podnosząc się z krzesła, rzekł do niego:

— Nie znamy się... Jestem Wojciech Zadora. Z głębin wzmniósł panna Tytusza zalauchał upiorny jęknął smiechu.

— A to raznaż szuka!..

A Orłowiczowi nie inni... nie pozostało jak że swej strony przedstawie się bezwzajemno młodzieńcom, przyczem wszakże zauważył protekcyjnie:

— Kawaler jest w takim wieku, żeś pewnie zwykle przedstawia go niezmężnym ojciec albo matka.

Tak, — przyznał naiwnie chłopak — ale teraz muszę stać o własnych siłach...

To rzekłszy spokojnie opuścił się na krzesło, a Orłowicz raz jeszcze zagadnął go o Ewusi.

— Widziałem ją wczoraj — odparł Wos, kśnając na myśl, że schadzi ich wyjad na law i dodał: Spotkałem ją wypadkiem dowiedziałem się w jakim panowie stelał, zajeżdża.

A ma kawaler broń? — pyta p. Kajetan.

— Mam! Długobitwę.

(Cię dalszy nastąpi.)

